

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2008-05-21

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, regeringsrådet Nils Dexe och justitierådet Lars Dahllöf.

Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag

Enligt en lagrådsremiss den 29 april 2008 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om företagshypotek,
2. lag om ändring i ärvdabalken,
3. lag om ändring i jordabalken,
4. lag om ändring i utsökningsbalken,
5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
6. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
7. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
8. lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning,
9. lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497),
10. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
11. lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Niklas Ljunggren.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om företagshypotek

Förslaget innebär i sak en återgång till de tidigare reglerna om företagshypotek. De materiella reglerna har således i huvudsak hämtats från den upphävda lagen (1984:649) om företagshypotek och förts samman till kapitel 1-3 i lagförslaget. Vidare har regler om inskrivningsförfarandet och om rätt till ersättning i vissa fall förts över från den gällande lagen (2003:528) om företagsinteckning och bildar i förslaget kapitel 4 och 5.

Lagrådet har till följd av den återanvändning av tidigare och nuvarande föreskrifter som förslaget innefattar i huvudsak kontrollerat att förslaget korrekt återger innehållet i de ifrågavarande föreskrifterna och att de justeringar som varit nödvändiga har gjorts.

4 kap. 1 §

Bestämmelsen i andra stycket är språkligt sett utformad som en kompetensregel. Regeringens rätt att besluta verkställighetsföreskrifter är dock fastslagen redan i 8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen. Om syftet med bestämmelsen är att informera läsaren om att föreskrifter med det angivna innehållet kan förekomma, kan detta förslagsvis uttryckas på följande sätt:

Närmare föreskrifter om registrets innehåll, ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204) kan finnas i förordning som meddelats av regeringen.

4 kap. 4 §

Bestämmelsen i första stycket tredje meningen är, liksom sin motsvarighet i 2 kap. 4 § lagen (2003:528) om företagsinteckning, konstruerad som ett konventionellt bemyndigande. I 4 kap. 4 § lagen

(1984:649) om företagshypotek hade motsvarande regel en annan formulering som innebar att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämde kunde förordna att en inskrivningsdag skulle ställas in, om det fanns särskilda skäl till det. Sedan bestämmelsen gjorts om till ett bemyndigande, har innebörden blivit att vad som får föreskrivas är att en inskrivningsdag skall ställas in, om det finns särskilda skäl till det. Det skulle annorlunda uttryckt innebära att orden "om det finns särskilda skäl till det" måste ingå som en förutsättning i de föreskrifter som avses med bemyndigandet. Detta är sannolikt inte den ursprungliga avsikten med uttrycket, utan tanken bör ha varit att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall ha rätt att utöva sin beslutsbefogenhet när särskilda skäl föreligger. Om man försöker applicera detta på det föreslagna bemyndigandet skulle lydelsen kunna bli: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det finns särskilda skäl till det, föreskriva att en inskrivningsdag ska ställas in.

Frågan är om det i regeringsformen finns något stöd för att genom ett bemyndigande överföra den ifrågavarande föreskrifträtten till regeringen. Möjligt är att en tillämpning av 8 kap. 7 § första stycket 3 ("kreditgivning") regeringsformen skulle kunna åberopas härför, men det förutsätter i sin tur att förhållandet är sådant som avses i 8 kap. 3 § regeringsformen. Närmast till hands ligger emellertid att uppfatta de ifrågavarande föreskrifterna som sådana förfaranderegler som innefattas i regeringens restkompetens. Ett sådant synsätt skulle medföra att ett bemyndigande inte kan ges. Det kan nämnas att motsvarande föreskrifter om inskrivningsdag i 19 kap. 6 § jordabalken saknar ett bemyndigande av nu nämnt slag.

Man får dock räkna med att restkompetensen i det aktuella fallet kanske inte kan utnyttjas för att meddela föreskrifter om undantag från den föreslagna lagens bestämmelser om inskrivningsdag. Skälet

härtill är att sådana undantagsföreskrifter kan komma att stå i strid med den formella lagkraftens princip såsom denna kommer till uttryck i 8 kap. 17 § regeringsformen.

Enligt Lagrådets mening bör en annan lösning än den valda sökas. Exempelvis bör övervägas om ett undantagsbeslut av det slag som avses i den föreslagna lagen behöver vara av normkaraktär.

5 kap. 3 §

Bestämmelsen är utformad som en kompetensregel, vilket antagligen inte är avsikten med regeln. I regelns motsvarighet i 3 kap. 3 § lagen (2003:528) om företagsinteckning föreskrivs att staten företräds i ärenden om ersättning enligt 1 eller 2 § av den myndighet som regeringen bestämmer.

Den nuvarande formuleringen är att föredra framför den föreslagna.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Punkten 6 innehåller en bestämmelse om inteckningar som är begränsade enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen (1984:649) om företagshypotek och regionala inteckningar enligt 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen om företagshypotek. Det föreslås att en sådan inteckning skall behålla sitt tillämpningsområde.

Lagrådet kan konstatera att en regel av motsvarande innebörd finns i punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2003:528) om företagsinteckning. Enligt denna punkt gäller emellertid att även en inteckning i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt skall behålla sitt tillämpningsområde efter den lagens ikraftträdande.

Lagrådet ifrågasätter om det inte nu behövs en motsvarande övergångsreglering beträffande sådana inteckningar.

Vad gäller övriga punkter i de föreslagna bestämmelserna utom punkt 5 finns det enligt Lagrådets mening anledning till några språkliga justeringar.

Mot denna bakgrund skulle punkterna 1–4 och 6 kunna ges följande lydelse:

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009, då lagen (2003:528) om företagsinteckning ska upphöra att gälla med de begränsningar som föreskrivs nedan.
2. I fråga om en företagsinteckning som beviljats före ikraftträdandet gäller lagen (2003:528) om företagsinteckning fram till den 1 januari 2010. Under år 2009 gäller den upphävda lagen också i övrigt i frågor som berör den vars egendom omfattas av en företagsinteckning enligt den lagen.
3. Om lagen (2003:528) om företagsinteckning gäller för en företagsinteckning när en ansökan om konkurs, företagsrekonstruktion eller utmätning inkommer till domstolen eller Kronofogdemyndigheten, tillämpas lagen under hela förfarandet.
4. Om en borgenär har väckt talan enligt punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979) gäller, i stället för vad som sägs i punkten 2 ovan, lagen (2003:528) om företagsinteckning till dess att tre månader förflutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.
6. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen (1984:649) om företagshypotek, en regional inteckning som avses i 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek och en inteckning i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt behåller sitt tillämpningsområde.

Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

Ingressen samt 2 kap. 25 och 26 §§

När lagen (2003:528) om företagsinteckning ersätts av en ny lag om företagshypotek behöver följdändringar göras i andra lagar. Bl.a. föreslås i lagrådsremissen att 6 kap. 5 § utsökningsbalken skall ändras till följd av den ändrade benämningen från företagsinteckning till företagshypotek.

Lagrådet har vid föredragningen kunnat konstatera att ändringar behövs i flera paragrafer i utsökningsbalken än de i lagrådsremissen upptagna. I 2 kap. 25 § första stycket förordas att ordet "företagsinteckning" ersätts av ordet "företagshypotek". På samma sätt bör i 26 § på tre ställen ordet "företagsinteckning" i där angivna former bytas till ordet "företagshypotek" i motsvarande former.

De av Lagrådet föreslagna ändringarna innebär vidare att ingressen bör ges följande lydelse:

Härigenom föreskrivs i fråga om utsökningsbalken
de/s att 2 kap. 25 och 26 §§ samt 6 kap. 5 § ska ha följande lydelse,
de/s att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 13 §, av följande lydelse.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.